

landelijk expertisecentrum
jonge kind

Volgen van jongekindontwikkeling

Onderzoekslijn LEJK

Cathy van Tuijl

23-3-2023

Aanleiding voor dit onderwerp

Vervallen klassikaal afgenomen kleutertoetsen per 2023

Vervangen door observatievolgsystemen, al dan niet erkend

Hoe is het thema tot stand gekomen?

Inventarisatie van vragen en thema's in netwerkbijeenkomsten met opleiders en werkveld

Team

Ingrid van Hengel (Scholengroep GelderVeste; nu1801 en Jeugd-Onderwijsadvies),

Patricia Olthof halverwege vervangen door Lotte Schonewille (Columbus Junior/Kosmo),

Simone Soomers

Marjolein Nijenkamp

Loes Veneklaas

Cathy van Tuijl

Saxion Hogeschool

Vier onderwerpen

Waarom volgen we jonge kind ontwikkeling?

Wat zijn knelpunten in het volgen?

Handvatten en good practices

Overzicht observatievolgsystemen

1. Waarom?

Waarom volgen jongekindontwikkeling?

Niet voor de directie of de inspectie
Maar voor onze eigen informatie

Twee redenen ontwikkeling volgen

Volgen essentieel onderdeel van handelingsgericht werken
Signaleringsfunctie

2. Knelpunten

Opdracht

Ga van de hierna volgende knelpunten na of die ook gelden voor jou, de onderbouw op jouw school of leerkrachten / professionals die je begeleidt.

Zet in de chat welk knelpunt jij het meest tegenkomt.

Inventarisatie knelpunten gebruik observatievolgsystemen (1)

Het waarom van het gebruik van volgsystemen

Gebrek aan kennis van leerlijnen en toepassing

Kunnen handelen op basis van observaties (beredeneerd aanbod)

Belang van leerlijnen

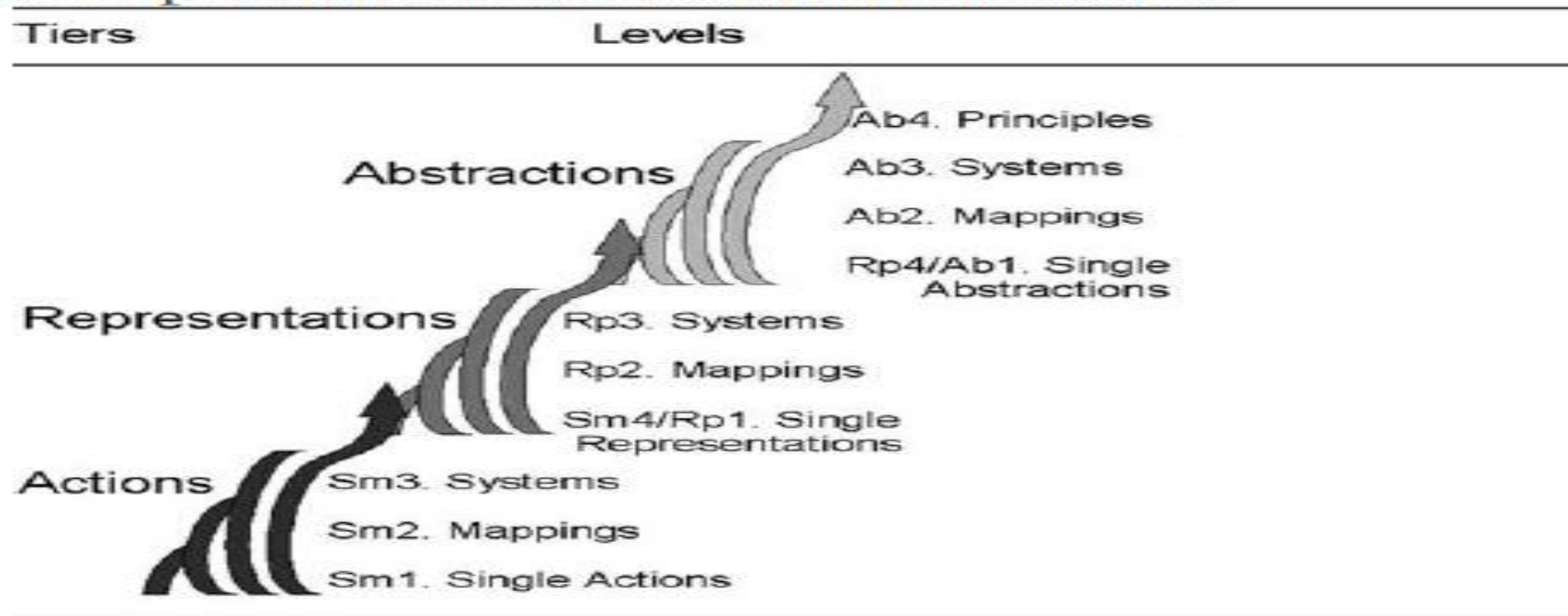
“Leerlijnen leveren de randvoorwaarden voor goed gepland, doelgericht onderwijs. Ze vormen de ruggengraat van het onderwijs.” (CED)

“Leerlijn: een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden naar een einddoel.” (SLO)

Kan helpen om hulp en activiteiten in de zone van naaste ontwikkeling te bieden.

Betrouwbaarheid observaties vs Leren als proces van actie naar representatie naar abstractie (Fischer, 2009)

Table 1
Developmental Scale of Tiers and Levels of Skills

Inventarisatie knelpunten gebruik observatievolgsystemen (2)

Overdaad aan doelen

Plannen of missen van observatiemomenten

Inschatting situationele bepaaldheid

Ongeschikt/ontoereikend bij kinderen die voor- of achterlopen

Begrijpend luisteren groep 1 (CED- leerlijn taal)

Luistert met aandacht naar de leerkracht als deze een op de leeftijd afgestemd prentenboek interactief voorleest of iets vertelt

Reageert na herhaald lezen verbaal of non-verbaal op bekende woorden of situaties

Begrijpt een korte tekst (4 regels, wijst na voorlezen juiste plaatje aan)

Beantwoordt gesloten vragen (ja/nee, keuzevragen) over een voorgelezen tekst

Luistert naar en geeft een adequate reactie op de leerkracht en andere leerlingen in één op één situaties

Begrijpt gedragsaanwijzingen (Wil je een doekje pakken voor in de klas?)

Begrijpt informatieve mededelingen buiten het hier en nu (morgen gaan we naar de dierentuin)

Ontwikkellijn peuter luisteren (CED)

Geeft antwoord als ander kind iets aan hem/haar vraagt

Luistert naar eenvoudige verhaaltjes

Luistert naar een ander

Luistert naar een op leeftijd afgestemd fragment

Luistert naar PM-er die prentenboek interactief voorleest

Reageert na herhaald lezen (non) verbaal op bekende woorden of situaties

Begrijpt een korte tekst (etc)

3.

Handvatten en good practices

Handvatten

Handleiding of training volgsysteem die ingaat op 'waarom volgen'

Kennis van leerlijnen of volgsysteem dat leerlijn volgt is ondersteunend

Aanwezigheid jaarplanning in school met cruciale doelen

Volgsysteem dat groepsoverzicht en/of handelingsadviezen biedt

Systeem dat handreikingen biedt over de wijze waarop, situaties waarin en hoe vaak geobserveerd dient te worden

Cruciale doelen

Doelen die voorwaardelijk zijn voor goed vervolg of start in groep 3

Doelen in samenhang in plaats van geïsoleerd

Vertrouwen in ontwikkelingskracht als de basis op orde is

Good practices in kinderopvang

Pm-ers van de kinderopvangorganisatie: volgen van de ontwikkeling van kinderen moeizaam omdat zij veel tijd kwijt zijn aan hetgeen zij als 'scoren' van kinderen ervaren.

Goede uitleg en regelmatig gesprekken over doel van volgen van ontwikkeling en inkorten van het aantal observatiepunten heeft geleid tot meer begrip bij pm-ers.

Door gesprek met pm-ers aan te gaan is meer open cultuur ontstaan waarin pm-ers ook eerder met vragen en opmerkingen bij de pedagogische coaches of beleidsmedewerkers komen.

Good practice in de AD-PEP-opleiding

Handvatten zijn bruikbaar

- Gericht leren observeren aan de hand van leerlijnen
- Oog hebben voor doorgaande lijn vanuit peuters en richting groep 3

4. Observatievolgsystemen

Volgsystemen in kaart gebracht

Overzicht is gepubliceerd op www.lejk.nl

Aanvulling op slo gegevens over observatiesystemen

Indeling naar vier categorieën:

Omvattende systemen met doorgaande lijn van peuters naar kleuters

Omvattende systemen met doorgaande lijn in de basisschool

Omvattende systemen voor baby's en peuters

Systemen voor afzonderlijke domeinen

Toelichting criteria (1)

Leeftijdsgroep / doorgaande lijn

Domein: motoriek, taal, rekenen, sociaal-emotioneel, spel, betrokkenheid, welzijn, overig

Programmatisch (dwz vaste procedure met doelen en activiteiten), tussenvorm (aan te vullen) of open (zelf in te vullen)

Cruciale onderdelen aangegeven, mogelijkheid doelen toevoegen

Toelichting criteria (2)

Scoring: bv ja (beheerst)-nee (niet beheerst) of 4-5 puntsschaal

Hoe vaak ?

Administratieve module voor groeps- of themaplanning en/of handelingsadviezen

Website van observatievolgsysteem

Overzicht observatievolgsystemen

Naam Instrument	Leeftijd	Domain	Programmatisch systeem, open systeem of tussenvorm	Volgmomenten	Scoring
Omvattende systemen met doorgaande lijn van peuters naar kleuters					
Bosos	Baby's en peuters	taal, rekenen, sociaal-emotioneel, motoriek	Tussenvorm: doelen gekoppeld aan leeftijd - deze schuiven door bij niet beheerst.	Halfjaarlijks (met tussentijdse check bij achterstand)	Beheerst/niet beheerst
	Kleuters			Groep 1: elke drie maanden Groep 2: oktober, november, januari, april en eind groep 2.	
Ofolo	3-15 jaar	taal, rekenen, sociaal-emotioneel, motoriek	Tussenvorm: van eenvoudig naar complex (geen koppeling met leeftijd) - voor Montessorionderwijs	Doorlopend	Noteren wat is gesignaleerd (logboek)
Digikouzebord leerlijnen	Peuters t/m groep 3	taal, rekenen, sociaal-emotioneel, motoriek	Tussenvorm: doelen gekoppeld aan leeftijd, veranderen van kleur bij niet beheerst	Gepland per 5 maanden of ongepland	Beheerst/niet beheerst

Keuze voor
observatievolgsysteem

Passend bij visie op onderwijs aan
jonge kind

Aansluitend bij kennis en ervaring van
professionals

Liefst efficiënt

Liefst zo breed mogelijk beeld van
ontwikkeling

NB het perfecte systeem bestaat niet!

Tot besluit

Goed volgen van jongekindontwikkeling is kerncompetentie van de jongekindprofessional.

Goed volgen is in 1^e plaats van belang voor de professional die een afgestemd en beredeneerd aanbod wil bieden.

Daarnaast speelt goed volgen belangrijke rol in vroegsignalering van specifieke behoeften van kinderen.